

LITTERATURA Serpentium

JAARGANG 45 VOLUME 45
NUMMER 4 ISSUE 4

EUROPESE SLANGENVERENIGING - EUROPEAN SNAKE SOCIETY

INHOUDSOPGAVE

■ ARTIKELEN

De adderwal bij Dwingelderveld ____ 196
Marianne Miltenburg

Zwarte mamba (*Dendroaspis polylepis*) Günther 1864 ____ 201
Johan Marais & Luke Kemp

Red alert – een bijtincident met een rode diamantratelslang ____ 212
Auteur bij de redactie bekend

Boekbespreking: Roel Wouters, *Beet*. *Waarom we van slangen moeten houden* ____ 219
Marcel van der Voort

Gif is de gamechanger, Passage uit deel III van *Beet* ____ 224
Roel Wouters

Een bioactief terrarium, deel 2: Een levende bodem ____ 232
Milou Ebben & Lars Kortenschijl

De slangen van Roquebrun ____ 240
Marcel van der Voort

■ RUBRIEKEN

Voorwoord ____ 192

Van het bestuur: Jaargangenoverzicht / *Snake Keeper* en *Snake Breeder* ____ 195

■ INDEX

Index jaargang 45 ____ 244

CONTENTS

■ ARTICLES
The adder ridge at Dwingelderveld 196
Marianne Miltenburg

Black mamba (*Dendroaspis polylepis*) Günther 1864 201
Johan Marais & Luke Kemp

Red alert – a bite incident with a red diamond rattlesnake 212
Author known to the editorial staff

Book review: Roel Wouters, *Beet*. *Waarom we van slangen moeten houden* 219
Marcel van der Voort

Venom is the gamechanger, Passage from part III of *Beet* 224
Roel Wouters

A bioactive terrarium, part 2: A living substrate 232
Milou Ebben & Lars Kortenschijl

The snakes of Roquebrun 240
Marcel van der Voort

■ COLUMNS
Foreword 192

From the board: Volume index / *Snake Keeper* and *Snake Breeder* 195

■ INDEX
Index volume 45 244

VOORWOORD

In april van dit jaar was het weer eens zo ver: er was in Den Haag een slang ontsnapt. Een inwoner zag een slang over zijn badkamervloer kruipen en belde meteen de Dierenambulance. Alvorens met loeiende sirenes naar de plaats des onheils te scheuren, vroeg de medewerker of het mogelijk was om een filmpje te maken van het dier, waarna de bewoner zijn telefoon telkens even om het hoekje van de badkamerdeur hield om een paar framepjes te schieten. Hij had het er duidelijk niet op. Toen het inderdaad om een échte slang bleek te gaan, haastten de medewerkers van de Dierenambulance zich naar de gevarenzone. Het was inmiddels duidelijk geworden dat het om een rattenslang ging. Het bleek echter onmogelijk te zijn om de onverlaat te vangen, want die had zich intussen achter de keukenkastjes verstopt. Na het filmpje te hebben gemaakt, was de gestresste eigenaar van de badkamer blijkbaar vergeten de deur daar dicht te doen. Dus werd, om paniek te voorkomen, de hele buurt gewaarschuwd dat er een slang was ontsnapt! Twee dagen later slaagde het dierenambulancepersoneel erin om de slang te vangen, en kon de hele buurt weer opgelucht adem halen.

De enigszins ironische toon die u in het bovenstaande proeft, proeft u goed. Paniek vanwege een rattenslang, de buurt waarschuwen, 's nachts wellicht niet slapen vanwege de aanwezigheid van een slang achter de keukenkastjes, 's morgens maar elders ontbijten, waar maak je je druk om! Maar wij, slangenliefhebbers, hebben gemakkelijk praten, wij zouden misschien wel graag willen dat er eens een koningspython door de brievenbus kroop of dat er ineens een gladde slang onder de bank zou blijken te liggen. Maar dat wil het gros van de mensen nou net niét! Die zijn bang voor slangen, of hebben er, sterker nog, een hartgrondige afkeer van. De reden? Onwetendheid. Elders in deze aflevering zult u, in de juiste context, een aardige, filosofische frase tegenkomen: *Het enige verschil tussen angst en be-*

FOREWORD

In April of this year, it happened yet again: a snake had escaped in The Hague. A resident saw a snake slithering across his bathroom floor and immediately called the animal ambulance. Before tearing off to the scene of the calamity with blaring sirens, the staff member asked whether it might be possible to record a short video of the creature. The resident then gingerly stuck his phone around the bathroom door to capture a few frames. He clearly did not fancy the situation. Once it became apparent that it really was a snake, the animal ambulance staff hurried to the danger zone. It was soon identified as a rat snake. Catching the rascal, however, proved impossible, as it had by then hidden itself behind the kitchen cupboards. After filming it, the stressed owner of the bathroom had apparently forgotten to close the door. And so, in order to prevent panic, the entire neighbourhood was warned that a snake was on the loose! Two days later, the animal ambulance staff finally managed to catch it, and the whole neighbourhood was able to breathe a sigh of relief.

If you detect a touch of irony in the above, you are quite right. Panic about a rat snake, warning the neighbourhood, sleepless nights because there might be a snake behind the kitchen cupboards, having breakfast somewhere else in the morning—honestly, what's all the fuss about? But we, as snake fanciers, have an easy time saying that; we might actually be delighted if a royal python would crawl through the letterbox or if a smooth snake suddenly turned up underneath the sofa. But that is precisely what most people do not want! They are frightened of snakes, or worse, harbour a deep aversion to them. The reason? Ignorance. Elsewhere in this issue you will come across a rather charming philosophical phrase, presented in its proper context: *The only difference between fear and admiration is knowledge*. It is the motto of the wonderful book *Beet* by Roel Wouters. In this issue you will not only find a

wondering is kennis. Dit is het motto van het prachtboek *Beet*, van Roel Wouters, waarvan u niet alleen een boekbespreking aantreft, maar waaruit u eveneens een indringende passage kunt lezen. Het boek heeft ook een ondertitel: *Waarom we van slangen moeten houden*. Zolang dit boek van Roel nog geen verplichte literatuur is op alle middelbare scholen, zal een positieve reactie op deze aanbeveling zonder gevolg blijven. Dus zal het moeilijk zijn om de irrationele vooroordelen betreffende slangen te ontzenuwen en afkeer te laten transformeren in bewondering.

Natuurlijk wordt *Beet* van z'n lang zal z'n leven geen verplichte literatuur, dus moet elk risico dat vooroordelen over slangen bevestigt, zo veel mogelijk uitgesloten worden. Dat betekent dat je er als slangenhouder voor moet zorgen dat je dieren niet kunnen ontsnappen. Misschien moet je je buurtbewoners ook wel informeren over je huisdieren. Wellicht levert dat interessante vragen van ze op, misschien krijg je de buurtkinderen wel op bezoek. Bij kinderen beginnen met voorlichting zou trouwens wel eens een beter rendement kunnen opleveren dan inpraten op volwassenen. Intussen moet je er niet aan denken dat dit voorval over een gifslang zou zijn gegaan!

Daarmee is een bruggetje geslagen naar het thema van het laatste nummer van onze jubileumjaargang. Die is gewijd aan gifslangen. We zijn erg ingenomen met de veelzijdigheid van deze aflevering. Het spectrum daarvan loopt maar liefst van de exotische zwarte mamba naar de oer-Hollandse adder, met zijwegen naar een ratelslang, een hagedisslang en een aantal andere gifslangen. Bovendien treft u deel 2 aan van een artikelenreeks die het noodzakelijk maakt om op *Litteratura Serpentium* geabonneerd te blijven – en dus ook lid van de Europese Slangenvereniging, tenminste, als u het héle verhaal van de voordelen van bioactieve terraria wilt lezen. De vervolgdelen ervan zullen in de volgende jaargang verschijnen.

Tot slot willen we graag een tipje van de sluier oplichten waaronder de volgende jaargang nog

review of the book, but also an evocative excerpt from it. The book's subtitle is: *Why we should love snakes*. As long as Roel's book is not required reading in all secondary schools, a positive response to this recommendation will remain ineffective. And so, it will remain difficult to dispel irrational prejudices about snakes and transform aversion into admiration.

Of course, *Beet* will never become compulsory reading, so any risk of reinforcing prejudices about snakes must be avoided as much as possible. This means that, as a keeper of snakes, you must ensure your animals cannot escape. Perhaps you should even inform your neighbours about your pets. It might lead to some interesting questions, or perhaps the local children will come to take a look. Educating children may, in fact, yield better results than trying to persuade adults. Meanwhile, one shudders to think what the fuss would have been like had this incident involved a venomous snake!

Which brings us neatly to the theme of the final issue of our anniversary volume. It is devoted to venomous snakes. We are particularly pleased with the diversity of this issue. The spectrum ranges from the exotic black mamba to the typical Dutch adder, with diversions to a rattlesnake, a western Montpellier snake, and several other venomous species. You will also find part 2 of a series of articles that makes maintaining your subscription to *Litteratura Serpentium*—and therefore your membership of the European Snake Society—essential, at least if you want to read the entire story on the advantages of bioactive terraria. Further instalments will appear in the next volume.

Finally, we would like to lift a corner of the veil that still hides the coming year. We have noticed that in recent years many young scientists have been conducting extremely important research. We hear too little from them, as they tend to publish the results of their (sub) studies mainly in English-language and in scientific journals. We are proud to say that we have persuaded several of them to tell us

verborgen ligt: het is ons opgevallen dat er de laatste jaren veel jonge wetenschappers zijn die zich met uitermate belangrijk onderzoek bezighouden. We horen te weinig van hen, want ze publiceren de resultaten van hun (deel) onderzoeken voornamelijk in buitenlandse, dus Engelstalige, wetenschappelijke tijdschriften. We zijn er trots op dat we een aantal van hen bereid hebben gevonden om ons op de hoogte te brengen van de wetenschappelijke activiteiten waarmee ze bezig zijn, activiteiten die variëren van laboratoriumonderzoek tot vermoeiend veldonderzoek, maar die hoe dan ook alle fascinerend zijn. Enne... we verwelkomen graag méér jonge wetenschappers! Mail ons even!

Wel, we zijn klaar voor dit jaar. We hopen dat u genoten hebt van onze jubileumjaargang. We spreken de hoop uit dat we ook onze halve eeuw nog mogen vieren.

Fijne feestdagen, een fijne jaarwisseling en alle goeds voor 2026.

Marcel van der Voort
Tom Hellebuyck
Richard de Jong
Anton van Woerkom

about the scientific work they are doing—work that ranges from laboratory studies to strenuous field research, but is invariably fascinating. And… we gladly welcome more young scientists! Do send us an email!

Well, we are done for the year. We hope you have enjoyed our anniversary volume. Furthermore we dare to hope that we may one day celebrate our half-century as well.

Season's greetings, a happy New Year, and all the best for 2026.

Marcel van der Voort
Tom Hellebuyck
Richard de Jong
Anton van Woerkom

VAN HET BESTUUR

Jaargangenoverzicht op onze website
Op onze website www.snakesociety.nl vind je het jaargangenoverzicht waarin alle artikelen die sinds de oprichting van onze vereniging 1980 in *Litteratura Serpentium* zijn verschenen als pdf beschikbaar zijn. Dit geldt zowel voor de Nederlandse als voor de Engelse edities.
Toen ik zo'n tien jaar geleden met het scannen van de jaargangen begon, bleken enkele Engelse jaargangen in het verenigingsarchief te ontbreken, omdat destijds aparte Engelse edities werden uitgegeven. Na oproepen in *Litteratura Serpentium* en op de website ontving ik geleidelijk diverse ontbrekende delen van buitenlandse leden. Op de laatste Slangendag overhandigde Rolf Mikkelsen uit Denemarken, een van onze leden van het eerste uur, mij de laatste ontbrekende jaargangen. Deze zijn inmiddels gescand en toegevoegd, waardoor nu alle jaargangen volledig downloadbaar zijn. Typ een trefwoord (Latijn, Nederlands of een auteursnaam) in het zoekveld en wanneer dit in een titel voorkomt, verschijnt automatisch een overzicht met de relevante artikelen.

Snake Keeper* en *Snake Breeder
Eind jaren tachtig onderhield onze vereniging nauwe contacten met Michael Connolley en Lesley Close uit Amersham, de uitgevers van het Britse maandblad *Snake Keeper*. Dit blad verscheen vanaf januari 1987, maar door tegenvallende betalingen van de adverteerders stopte de publicatie in november 1989. In maart 1990 volgde een nieuwe start onder de naam *Snake Breeder*, maar in december 1991 moesten zij opnieuw stoppen, ditmaal definitief.
Omdat deze tijdschriften voor slangenliefhebbers veel waardevolle informatie bevatten, hebben wij aan Michael toestemming gevraagd en gekregen om hun inhoud in ons jaargangenoverzicht te mogen opnemen. Daardoor verschijnen deze artikelen eveneens in de zoekresultaten en zijn ze ook als pdf te downloaden.

Anton van Woerkom

FROM THE BOARD

Volume index on our website
On our website www.snakesociety.nl you will find the volume index in which all articles published in *Litteratura Serpentium* since the foundation of our society in 1980 are available as pdf files. This applies to both the Dutch and the English editions.
When I began scanning the archive about ten years ago, it became clear that several English volumes were missing from the society's collection, as separate English editions were produced at the time. After appeals in *Litteratura Serpentium* and on the website, I gradually received the missing issues from various foreign members. At the most recent Snakeday, Rolf Mikkelsen from Denmark, one of our earliest members, handed me the final missing volumes. These have now been scanned and added, which means that all volumes are fully available for download. Enter a keyword (Latin, English, or an author's name) in the search field and, when it appears in a title, a clear list of relevant articles will be displayed automatically.

Snake Keeper* and *Snake Breeder
In the late 1980s our society maintained close contact with Michael Connolley and Lesley Close from Amersham, the publishers of the British monthly magazine *Snake Keeper*. The magazine was published from January 1987, but due to disappointing payments from advertisers they were forced to discontinue it in November 1989. In March 1990 they made a fresh start under the title *Snake Breeder*, but in December 1991 they had to cease publication once again, this time permanently.
Because these magazines contain valuable information for snake enthusiasts, we asked Michael for permission to include their content in our archive overview, which he kindly granted. As a result, these articles now also appear in the search results and can be downloaded as pdf files.

Anton van Woerkom

ESV-boeken en andere uitgaven
ESS editions and others publications

NEDERLANDSTALIGE UITGAVEN *HERPETOLOGISCHE BUNDELS:*

- Marcel van der Voort, 2014, *Adders onder het gras*! *Over slangen in mythen en verhalen*. Een bloemlezing van cultuurhistorische artikelen zoals in de jaargangen 13 t/m 31 in *Litteratura Serpentium* zijn verschenen. Tweede, aangevulde en gecorrigeerde oplage. € 17,50.
- Ron Bronckers (2019), *Adderjagers! Portretten van een verdwenen en vergeten beroep*. Verzamelde artikelen uit de jaargangen 28 t/m 38 van *Litteratura Serpentium*. Tweede, vermeerderde druk. € 25,-.
- *Herpetologische Bundels deel 4: Waterslangen, 2013*. Bloemlezing van artikelen over waterslangen uit de jaargangen 1 t/m 30 van *Litteratura Serpentium*. € 15,-.
- Sterrin Smalbrugge (2019), *Het Grote Reptielenboek*. € 19,99.

Om te bestellen binnen Nederland, neem contact op met de penningmeester: treasurer@snakesociety.nl. Vermeld daarbij de gewenste titel en vraag naar de prijs inclusief verzendkosten. U krijgt dan na betaling uw exemplaar toegestuurd.

ENGLISH TITLES PUBLISHED IN THE SERIES *HERPETOLOGICAL VOLUMES:*

- Marcel van der Voort, 2012, *There's a snake in the grass! About snakes in myths and stories*. € 17,50.
- Ron Bronckers, 2019, *Viper hunters! Portraits of a vanished and forgotten profession*. € 25,00.
- A.A. Verveen, 2nd Edition 2024, *The Behaviour Cycle of the Boa constrictor in Captivity*. € 29,50.

Please contact the treasurer to order a copy. Name the title you wish to order and ask for the price including shipping costs.
E-mail: treasurer@snakesociety.nl

